

Schaatsen op natuurijs met plezier en zonder nat pak

De winter staat weer voor de deur en naar het zich laat aanzien, wordt het een strenge dit keer. Dat betekent dat de ijzers niet alleen uit het vet komen voor de kunstijsbanen, maar vooral voor natuurijs. Omdat schaatsen op natuurijs ook de nodige gevaren met zich meebrengt, besteden we aandacht aan de te nemen voorzorgsmaatregelen.

Door: Theo Heuzen

Houd de plaatselijke (weer)berichten in de krant of op de lokale tv in de gaten. Voor informatie over het veilig kunnen schaatsen van toertochten kun je kijken op NOS Teletekst, op de website van de KNSB: www.KNSB.nl of bellen met de ANWB-Wintersportlijn: 0900-9623.

Stel je op de hoogte van de lokale situatie. Weet hoe het water is dichtgevroren. Bijvoorbeeld met wind. Hoeveel nachten is het ijs al dicht. Waar is er stroming in het water. Wordt er gemalen of gespuid. Enzovoorts. Blijf daarbij kritisch en zorg dat je weet wat de feiten zijn. Aan (over)bezorgde of onbezorgde opinies heb je niet genoeg.

Wat mee te nemen op het natuurijs

Het is uiteraard niet nodig al deze zaken bij je te hebben als je op de plaatselijke vijver gaat schaatsen. Maar bij grote tochten over open meren is het van groot belang goed voorbereid te zijn. De volgende zaken zijn dan handig. Rug- of heuptasje voor pleisters, stempelkaart, routebeschrijving, telefoon (waterdicht verpakt), geld. Voldoende eten en drinken. Winddicht jack, handschoenen, muts, snijvaste knie-/onderbeenbeschermers, reservekleden. Beschermers voor het klunen, doek om schaatsen mee af te drogen, reserveonderdelen als je klap-schaatsen hebt, braamsteentje. Reddingsset (touw, ijsprijem).

Bij strenge kou: skibril, overschoenen, watervrije vaseline (of uierzalf) voor je gezicht.

N.B. Zorg dat de achterpunten van je schaatsen rond geslepen zijn. Bij een valpartij geeft dat veel minder gauw snijwonden bij degene die achter je schaatst.

Dikte van het ijs

De kwaliteit, hardheid en kleur van ijs kunnen zeer verschillend zijn. De meest gestelde vraag is dan ook: wanneer is ijs betrouwbaar? KNSB-toertochten worden georganiseerd als er een ijsvloer van minimaal tien centimeter ligt. De Elfstedentocht gaat door bij zestien centimeter ijs. Bij gezond ijs is voor minder grote aantallen schaatsers ongeveer zes cm voldoende.

Let wel: het ijs kan in dikte en sterkte op korte afstand sterk verschillen.

Kleur van ijs

Zwart ijs lijkt eng, maar is meestal het sterkst en het taaist. Als het dun is kraakt het vaak en er komen veel scheuren in, maar het duurt heel lang voordat het helemaal breekt. Vuilwit sneeuwijs is veel brosser en breekt veel eerder zonder kraken. Bij wakken is dit anders. Zie verder. Dooiend ijs wordt dof en kan minder gewicht dragen dan vriezend ijs, dat glanst. Zie je de kleur in de loop van dag veranderen, dan kan het gevaarlijk worden.

Sneeuw op het ijs maakt het heel lastig om de sterkte van het ijs in te schatten. In het donker of bij mist is dat ook het geval. Evenals bij schaatsen tegen een laagstaande zon in. De zon gaat onder in het westen, de wind komt bij vriezend weer uit het oosten. De laatste tocht, een beetje rozig van een mooie dag schaatsen, windje in de rug met de lage zon in de ogen kan heel verraderlijk zijn.

Verskillende plaatsen

Maar ook al is het ijs in het algemeen betrouwbaar, er blijven altijd plaatsen waar voorzichtigheid geboden is. Zoals gezegd als de kleur

Windwak

FOTO ARCHIEF-STICHTING VEILIGHEID OP NATUURIJS

van het ijs verandert. Bij rietkragen zal er veel zonne-instraling opgenomen worden en zal het ijs daarnaast dunner zijn.

Bij (dichtgevroren) vaargeulen en kistwerken op de meren kunnen er dikke stukken ijs afgewisseld zijn met hele dunne. Bij bruggen, aan de zonnkant bij de wal en op plaatsen waar veel vogels zitten of gezeten hebben is het oppassen geblazen. Bij lozing bij fabrieken of door onderstroming kan het ijs ter plekke een stuk dunner zijn dan even terug. Onderstroom bijvoorbeeld door gemalen maakt dat het ijs van onderaf dunner wordt, ook als het stevig vriest.

Windwakken zijn plaatsen die door de wind langer zijn opengehouden. Het binnenste deel met vaak mooi glad en zwart ijs is (veel) dunner dan de kant waar de wind de ijskristallen naartoe heeft geblazen. Omdat het meestal vriest bij noord/oosten wind is dus de zuidwest kant meestal het sterkst. Daar zie je vaak een grote, brede rommelige rand van geel/wit ijs.

De veiligste plekken zijn in het algemeen uiterwaarden (en andere ondergelopen stukken land), ondiepe bosvennen, landijsbanen en smalle boerensloten.

De gevaarlijkste plekken zijn brede vaarten, die onregelmatig en later dichtvriezen, grote meren, plekken met veel watervogels, windwakken en water dat diep is of waar stroming is.

Als je op het ijs bent

Let op borden, aanwijzingen en afzettingen. Ga niet alleen op pad en schaats niet in het donker. Schaats niet te snel op stukken die je nog niet kent. Houd voldoende afstand van elkaar. Bedenk dat ijs aan de walkant waar de zon op staat altijd zwakker is. Let extra op bij bruggen, begroeiing, watervogels en kistwerken. Pas op voor windwakken. Wees extra alert op plekken waar waterwegen samenkomen en waterinlaatplaatsen van gemalen. Let op kleurverandering van het ijs. Wees bij een laag sneeuw extra voorzichtig: de onderlaag is volkomen onzichtbaar. Ga bij twijfel altijd terug.

Als je zelf of een ander door het ijs zakt

De ijsrand is waarschijnlijk het dikst aan de kant waar je vandaan kwam, tenslotte hield het ijs daar nog wel. Ga dus terug. Uit een wak op het ijs klimmen is heel lastig. Ijs is spiegelglad door het laagje

water erop, daarnaast zullen de randen vaak afbreken. Je kunt uit het water komen door horizontaal in het water te gaan liggen, zwembewegingen te maken met uw benen en jezelf met behulp van de priem op het ijs te trekken. Je zult merken dat de ene priem daar voldoende voor is. Je andere hand heb je daarnaast vrij om bijvoorbeeld je natte spullen uit de weg te duwen. Schuif op je buik weg van het wak. Wanneer je op enige afstand van het wak bent kun je weer proberen te gaan staan. Dichtbij het wak zal het ijs vaak te dun zijn.

Dé angstvraag is altijd: waar moet je naar toe zwemmen als je onder het ijs geschoten bent? Ter geruststelling: het zal maar heel weinig voorkomen dat je onder het ijs terechtkomt. Mocht dat toch het geval zijn: zoek dan naar het verschil. Licht er sneeuw op het ijs, dan zal het ijs donkerder zijn dan het wak. Is het mooi zwart, dus doorzichtig ijs, dan zal het wak met het bewegende water er donkerder uitzien. Wat doe je als een ander door het ijs gezakt is? Denk altijd om je eigen veiligheid. Blijf op afstand van het wak. Wanneer ook jij in het water komt te liggen wordt het probleem alleen maar groter.

Je rolt het werptouw uit, neemt de lus in de ene hand en scheert het touw met een paar ruime lussen weer op. Dan gooi je de kant met het rubberen handvat naar de drenkeling toe. Als de drenkeling het handvat vastgepakt heeft, roep je hem toe horizontaal in het water te gaan liggen en met zijn benen zwembewegingen te gaan maken. Tegelijkertijd trek je aan het touw. Zorg ervoor dat de drenkeling niet te dicht bij het wak weer op het ijs gaat staan.

Bind indien nodig meerdere reddingslijnen aan elkaar of bind er een sjaal, jack of lange broek aan. Verzwaar het gooi-einde met bijvoorbeeld een schaatsbeschermer om het gooien te vergemakkelijken.

Vragen en verder informatie

Informatie is te vinden op www.veiligheidopnatuurijs.nl van de Stichting Veilig Natuurijsverkeer of via de site van de KNSB: www.knsb.nl/toerschaatsen.

Een veiligheidsset kun je kopen bij de schaatsspecialist of via de Stichting Veilig Natuurijsverkeer te Amsterdam.

Contact met de Stichting Veilig Natuurijsverkeer kun je krijgen door te schrijven of emailen.

Stichting Veilig Natuurijsverkeer
Oostenburgervoorstraat 306
1018 MR Amsterdam ◀

Contact:

veiligheid.op.natuurijs@gmail.com